

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย-
รามคำแหง, 2522.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. นวนิยายกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : บางกอกการพิมพ์,
2523.
- _____. นวนิยายไทยในรอบทศวรรษ : ข้อสังเกตบางประการ
กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- ทองใบ ทองเปาค. คอมมิวนิสต์ลาควาว. ชนบุรี : สำนักพิมพ์คนหนุ่ม, 2517.
- บุญเรือง เนียมหอม. การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือภาษาไทยเกี่ยวกับการเมืองที่-
จัดพิมพ์ขึ้นตั้งแต่ 14 ต.ค. 2516 ถึง 24 ม.ค. 2518. กรุงเทพ-
มหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2522.
- ประกาศ วัชรารักษ์. นักประพันธ์ 40 นามปากกา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์-
รุ่งเรืองรัตน์, 2505.
- พลศักดิ์ จิระไกรสิริ. วรรณกรรมการเมือง. กรุงเทพมหานคร : กราฟิคอร์ต,
2522.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะกรรมการนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์. คนอ่านหนังสือ.
กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, มปป.
- ยศ วัชรเสถียร. ความเป็นมาของการประพันธ์และนักประพันธ์ของไทย.
พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2506.
- рінฤทัย สัจจพันธ์. วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย-
รามคำแหง, 2523.

- รอง ศยามานนท์. ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520.
- วิทยากร เชียงกุล. การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทภาคกลาง : ผลกระทบจากการขยายตัวของเศรษฐกิจทุนนิยม 2503-2523. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- ศิลปากร, กรม. ประวัตินักเขียนไทย เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์-การศาสนา, 2520.
- ส.ศิริรักษ์ (รวบรวม). ปัญญาชนสยาม. กรุงเทพมหานคร : พี.พี., 2521.
- สว่าง ลานเหลือ. 37 ปีแห่งการปฏิวัติ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. คำขานรับ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เศ, 2519.
- _____. ถนนสายที่นำไปสู่ความตาย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เศ, 2518.
- สุวรรณ เกரியไกรเพชร. พระอภัยมณี : การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2518.
- สุพรรณี วราทร. ประวัติการประพันธ์นวนิยายของไทย. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2519.
- เสถียร จันทิมาธร. สายธารวรรณกรรมเพื่อชีวิตของไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2525.
- สมบัติ จันทรวงศ์. ความคิดทางการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน-ไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.
- หอสมุดแห่งชาติ, กรมศิลปากร. บรรณานุกรมวารสารและหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยซึ่งตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2478-2514. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515.

อุคม รุ่งเรืองศรี. สภาพของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2522.

บทความวารสาร

ชวลิต ปัญญาลักษณ์. "ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 17." วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์
11 (กรกฎาคม 2516) : 90-91.

ชัยอนันต์ ชัยสิริ สมุทวนิช. "วรรณกรรมการเมืองของไทย." วารสารสังคมศาสตร์-
ปริทัศน์ 11 (กรกฎาคม 2516) : 73-78.

ประจิต วราภรณ์. "หนังสือ." ไท-สัปดาห 22 (ธันวาคม 2501) : 12.

มิทเชลล์ จอห์น คี. "ความเป็นมาของหนังสือพิมพ์ไทย." แปลโดย พรภิรมณ์
เอี่ยมธรรม จุดสารโครงการตำรา 3 (กรกฎาคม 2516) : 56.

หนอนหนังสือ (นามแฝง). "หนังสือ." สยามสมัย. 6 (กุมภาพันธ์ 2502) : 52.

วิทยานิพนธ์

ศักดิ์นา ฉัตรกุล ณ อยุธยา. "รัฐและอุดมการณ์ในยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (2500-
2506)" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิต-
วิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

เอมอร นิธิบุรุษ. "ทัศนะทางสังคมในนวนิยายสมัยรัชกาลที่ 7" วิทยานิพนธ์-
ปริญญาโทบัณฑิต หน่วยวิชาการวรรณคดีเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

ภาษาอังกฤษ

Scholes, Robert. Element of Fiction. New York : Oxford University
Press, 1981.

นวนิยาย

- กมลนารีย์. ชื่นมนัส. พระนคร : โชคชัยเทเวศร์, 2507.
- _____ . คังเคื่อนคับ. พระนคร : รวมสาส์น, 2506.
- _____ . วิถีชีวิต. พระนคร : รวมสาส์น, 2504.
- _____ . หลานสาวคณยา. พระนคร : โชคชัยเทเวศร์, มปป.
- กล้วยไม้ ณ วังไพร. เสียนชีวิต. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2519.
- กฤษณา อโศกสิน. น้ำผึ้งขม. พระนคร : โชคชัยเทเวศร์, 2516.
- _____ . ปากกาลใจ. พระนคร : โชคชัยเทเวศร์, 2516.
- _____ . บัวควงใจ. พระนคร : บำรุงสาส์น, 2507.
- _____ . ศักรหัวใจ. พระนคร : ประพันธ์สาส์น, มปป.
- _____ . สายรุ้งสลาย. พระนคร : โชคชัยเทเวศร์, 2515.
- ก.ศยามานนท์. เป็นที่หวังคังควงดาว. พระนคร : คลังวิทยา, 2504.
- ก.สุรางคนางค์. เขมรินทร์-อินทิดา. พระนคร : คลังวิทยา, 2512.
- _____ . นี่แหละรัก. พระนคร : ผดุงศึกษา, 2503.
- กาญจนา นาคนนท์. บัวงโลกีย์. พระนคร : แพร่พิทยา, 2513.
- _____ . มาลัยรัก. พระนคร : แพร่พิทยา, 2512.
- แกมกาญจน์ ศุภวรรณ. แก้วน้ำค้าง. พระนคร : บำรุงสาส์น, 2505.
- _____ . กรรมลิขิต. พระนคร : โอเคียนส์โทร, 2509.
- _____ . คอย... พระนคร : รวมสาส์น, 2507.
- แซ่ไซ เทวีผ. ราชาวคีสทอง. พระนคร : คลังวิทยา, 2504.
- จุลลดา ภักดีภูมินทร์. แม่มาย. พระนคร : รวมสาส์น, 2509.
- ชาครีย์ ชนาธิป. เพชรฆาตเหลือง. พระนคร : บรรลือสาส์น, 2506.
- ชวงค์ ฉายะจินดา. จำเลยรัก. พระนคร : รวมสาส์น, 2512.

ชูวงศ์ ฉายะจินดา. ทัฬหีคามเทพ. พระนคร : โอเคียนสโตร์, 2506.

_____ . มานมั่งใจ. พระนคร : คลังวิทยา, 2504.

_____ . รักเล่ห์. พระนคร : บรรณาการ, 2518.

_____ . สุดสายป่าน. พระนคร : โชคชัยเทเวศร์, 2514.

_____ . โสมส่องแสง. พระนคร : บรรณาการ, 2518.

ควงดาว. ดาวรุ่ง. พระนคร : แพรพิทยา, 2507.

_____ . แพรวชมพู. พระนคร : คลังวิทยา, มปป.

_____ . เหนือพื้นพสุธา. พระนคร : แพรพิทยา, 2507.

นทีทม. เกล็ดคนที. พระนคร : คลังวิทยา, มปป.

_____ . รักประดับชวีวัน. พระนคร : โอเคียนสโตร์, 2506.

_____ . สามหัวใจ. พระนคร : คลังวิทยา, มปป.

นราวดี. น้ำตาดาว. พระนคร : รวมสาส์น, 2520.

นาถฤดี. รักฉาหักหาย. พระนคร : คลังวิทยา, 2506.

_____ . หยาดชล. พระนคร : คลังวิทยา, 2505.

นิตยา นาฏยะสุนทร. แก้วตาพี่. พระนคร : คลังวิทยา, มปป.

ขาย ศักดิ์ศรี. ไอ้เขี้ยวเหลืออง. พระนคร : มปท., มปป.

บุญเหลือ. สะโก้หม่อม. พระนคร : แพรพิทยา, 2505.

บุษยมาศ. ในม่านเมฆ. พระนคร : ประพันธ์สาส์น, 2516.

_____ . ในอ้อมอกสวรรค์. พระนคร : คลังวิทยา, 2505.

_____ . มัทติกา. พระนคร : คลังวิทยา, 2521.

_____ . รักสลักหทัย. พระนคร : บรรณาการ, 2521.

_____ . รอยมลทิน. พระนคร : มปท., มปป.

- บุษยามาส. สุรียาทิรัก. พระนคร : บำรุงสาส์น, 2515.
- _____ . หนึ่งในทรวง. พระนคร : คลังวิทยา, 2515.
- _____ . หัวใจเดือน. พระนคร : ก้าวหน้า, 2508.
- พนมเทียน. ละอองดาว. พระนคร : คลังวิทยา, 2514.
- _____ . สกาเวือน. พระนคร : คลังวิทยา, 2514.
- มจรส. บัวสีน้ำเงิน. พระนคร : บำรุงสาส์น, 2515.
- _____ . ทาสหัวใจ. พระนคร : คลังวิทยา, 2506.
- ร.บุรณะ. เพชรฆาต. พระนคร : คลังวิทยา, 2508.
- รพีพร. ลูกทาส. พระนคร : คลังวิทยา, 2521.
- โรสลาเรน. คำของคน. พระนคร : คลังวิทยา, 2508.
- 'รงค์ วงษ์สวรรค์. สนิมกรุงเทพฯ. มปท., มปป.
- _____ . สนิมสร้อย. พระนคร : ฅดุงศึกษากการพิมพ์, 2504.
- ลลิตา. โศคราชรัก. กรุงเทพฯ : โชคชัยเทเวศน์, 2517.
- วรรณสิริ. หน้าต่างหัวใจ. พระนคร : บำรุงสาส์น, 2505.
- เศก คุสิต. จ้าวพยัคฆ์. พระนคร : บรรลืออักษร, 2507.
- ศรีฟ้า ลดาวัลย์. ชลาสัย. พระนคร : ฅดุงศึกษากการพิมพ์, 2504.
- _____ . บ้านเกิด. มปท., มปป.
- ศรีรัศม์ สถาปนวิวัฒน์. ทาสโลกีย์. มปท., มปป.
- _____ . ไม่มีคำตอบจากสวรรค์. มปท., มปป.
- _____ . สายน้ำที่ไหลกลับ. มปท., มปป.
- ศรีสัตตบุษย์. ขอกยาหยี. พระนคร : คลังวิทยา, 2508.
- สันต์ เทวรักษ์. ซาคุแคน. พระนคร : แพร่พิทยา, 2507.

- สาเรศ สิริระมนัส. สักวันหนึ่ง. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์, 2504.
- สุภา นทรานุรักษ์. ตะวันลา. พระนคร : แพร่พิทยา, 2504.
- สุภัทร สวัสดิรักษ์. ธิดาสวรรค์. มปท., มปป.
- สุภา อธิพิพร. มานมลทิน. พระนคร : โอเคียนสโตร์, 2507.
- _____. สร้อยสุริยา. พระนคร : โอเคียนสโตร์, 2506.
- สุภาว เทวกุลลา. ไฟใต้น้ำ. พระนคร : บำรุงสาส์น, 2507.
- _____. ศึกหัวใจ. พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2506.
- สีฟ้า. ท่าหนีในดวงจันทร์. พระนคร : โชคชัยเทเวศน์, 2516.
- เสนีย์ เสาวพงศ์. ไฟเย็น. กรุงเทพฯ : ประเสริฐการพิมพ์, 2523.
- _____. บัวบานในอะมาซอน. มปท, มปป.
- หญิงนันทาวดี. ศัทรุยก์กรัก. พระนคร : ประเสริฐสาส์น, 2504.
- อุปถัมภ์ กองแก้ว. ขวัญคืน. พระนคร : บรรลือสาส์น, 2506.
- _____. สวรรค์ค่า. พระนคร : โชคชัยเทเวศน์, 2509.
- อ.ไชยวรศิลป์. แคนมฆรส. พระนคร : คลังวิทยา, 2507.
- อศุขย์ ราชวังอินทร์. มรสุมสั่งตั้ง. พระนคร : ผ่านฟ้าพิทยา, 2507.
- อ้อย อัจฉริยกร. คำฟ้า. พระนคร : คลังวิทยา, 2505.
- อรชรและพันธ์ บางกอก. ร้อยป่า. พระนคร : มปท., มปป.
- อรวรรณ. กระติงโตน. พระนคร : คลังวิทยา, 2505.

ภาคผนวก

วงวรรณกรรมระหว่าง พ.ศ. 2501-2506

เหตุการณ์ทางสังคมและการเมืองที่มีผลกระทบต่อวงวรรณกรรม

ช่วงระยะเวลาก่อน พ.ศ. 2500 วงวรรณกรรมไทยได้รับอิทธิพลแนวความคิด ศิลปะเพื่อชีวิตซึ่งหมายถึงความคิดที่ว่า ศิลปะกับชีวิตนั้นมีความสัมพันธ์กัน ศิลปะเป็นผลสะท้อนชีวิตมนุษย์ ดังนั้นศิลปะวรรณกรรมที่มีคุณค่าย่อมให้ประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ในการสร้างสรรค์ชีวิตที่ดีกว่า¹ อิทธิพลดังกล่าวส่งผลให้นักประพันธ์ในช่วงนี้ประพันธ์นวนิยายเรื่องสั้น และบทร้อยกรองที่มีเนื้อหาสะท้อนสภาพสังคม ตลอดจนวิพากษ์วิจารณ์การเมืองในสมัยนั้นเป็นจำนวนมาก เช่น แลไปข้างหน้า ของ ศรีบูรพา ซึ่งเป็นนวนิยายที่สะท้อนความเหลื่อมล้ำค่าสูงไม่เท่าเทียมกันในสังคม ปีศาจ ของ เสैनีย์ เสาวพงศ์ เสนอปัญหาความขัดแย้งด้านค่านิยมในเรื่องที่คนชั้นสูงคหมีนคนชั้นต่ำ เมืองทาส ของ ศรีรัตน-สถาปนวัฒน์ สะท้อนภาพการต่อสู้ในหมู่กรรมกรไทย หรือบทกวีชื่อ "อีสาน" ของนายผี ซึ่งกล่าวถึงความอโคจรยากไร้อันของชาวอีสาน เป็นต้น

เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้กระทำการรัฐประหาร แต่การรัฐประหารในครั้งนั้นมิได้ส่งผลกระทบต่อวงวรรณกรรม

¹ไอศกรร (นามแฝง), "บันทึกชมรมนักประพันธ์" สยามสมัย, 2494 อ้างจาก ศรีศิลป์ บุญขจร, นวนิยายกับสังคมไทย (กรุงเทพฯ : บางกอกการพิมพ์, 2523), หน้า 438.

* จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจการปกครองจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ข้ออ้างในการรัฐประหารในครั้งนั้นคือ เพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถบริหารประเทศตามแบบอย่างที่ดี หลังจากการรัฐประหารก็จัดให้มีการเลือกตั้ง พลโทถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีต่อมา จนกระทั่งเกิดการรัฐประหารโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อีกครั้งเมื่อ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ดู ศรีศิลป์ บุญขจร, นวนิยายกับสังคมไทย..., หน้า 373.

แต่อย่างใด หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ยังคงตีพิมพ์แพร่หลายต่อไปอย่างปกติ นักประพันธ์ สามารถแสดงผลงานประพันธ์ในแนวสะท้อนสังคมต่อเนื่องกับยุคที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นค่านวนิยาย เช่น ศรีบูรพา เขียน แลไปข้างหน้าภาคมัธยมวัย อันเป็นภาคที่ 2 ต่อเนื่องจาก แลไปข้างหน้าภาคประถมวัย ศรีวิรัตน์ สถาปนวัฒน์ เขียน พรุ่งนี้ต้องมีอรุณรุ่ง เส็นีย์-เสาวพงศ์ เขียน ล่องใต้ ทางด้านเรื่องสั้นนั้น นายผี เขียน "อภิปรายแห่งการครองรัก" "บริการบ้านเช่า" อิศรา อมันตกุล เขียน "เหว...ใครใช้ให้มึงกบฏ" นอกจากนี้ยังเกิดนักประพันธ์ที่มีผลงานเรื่องสั้นแนวสะท้อนสังคมคนใหม่ได้แก่ ลาวคำหอม ซึ่งมีผลงานเรื่องสั้นสะท้อนสังคมหลายเรื่องในช่วงนี้ เช่น "เชือกชาค่า" "นักกานเมือง" "คนอยู่" ส่วนค่านร้อยกรองนั้น นายผีเขียนโคลงกลอนวิพากษ์วิจารณ์สังคมและการเมืองลงในคอลัมน์ "อักษราราลี" ใน นิตยสาร ปิยมิตร เป็นประจำทุกฉบับ

วงการวิจารณ์ในช่วงนั้นมีการตื่นตัวกันอย่างกว้างขวาง นิตยสาร สายธาร อันเป็นนิตยสารทางวรรณกรรมวิจารณ์ที่สำคัญเล่มหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นในช่วงนี้ และได้ตีพิมพ์บทความวิจารณ์วรรณกรรมที่มีคุณค่าหลายชิ้น นอกจากนั้น นิตยสาร ปิยมิตร ก็เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนทัศนะในการวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมที่สำคัญอีกเล่มหนึ่งในขณะนั้น ประเด็นในการวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมในช่วงนั้นได้แก่ เรื่องความแตกต่างระหว่างศิลปะและอนาจาร โดยนักวิจารณ์ได้เสนอทัศนะดังกล่าววิพากษ์วิจารณ์นวนิยาย 4 เรื่อง คือ สองฝั่งฟ้า ชีวิตรักแมลงมุม กิ่งทางจากสวรรค์ ของ สงัด บรรจงศิลป์ และ

* นิตยสาร สายธาร นี้ ทองเค็ม เสมรสุต เป็นเจ้าของ เขาวรรณ พงศ์พิชิต เป็นบรรณาธิการ ฉบับแรกออกเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2501 บรรณาธิการแถลงถึงจุดมุ่งหมายในการจัดทำนิตยสารเล่มนี้ไว้ว่า เป็นการส่งเสริม ศึกษา และเผยแพร่มรดกทางศิลปะ วรรณคดีประจำชาติ ส่งเสริมนักประพันธ์ใหม่ ๆ ตลอดจนสนับสนุนงานแปล และถ่ายทอดศิลปะวรรณคดีของชาติอื่น ผลงานที่ปรากฏในนิตยสารสายธารนั้น มีทั้งที่เป็นบทวิจารณ์ เรื่องสั้น บทกวี และเรื่องแปล ผู้ที่มีผลงานในสายธารนี้มีทั้งนักวรรณคดีรุ่นอาวุโสได้แก่ เสฐียรโกเศศ จนกระทั่งถึงนักวิจารณ์รุ่นใหม่ เช่น จิตร ภูมิศักดิ์ เป็นต้น

ระเมียรเรียนโลก ของ สันต์ เทวรักษ์ เช่นบทวิจารณ์เรื่อง "นักประพันธ์กามวิตถาร" * ของ บรรจง บรรจเจดศิลป์ ใน นิตยสารสายธาร บทความเรื่อง "อาหารใจที่กลายเป็นพิษ" ** ของ เมฆ เมฆา ใน นิตยสารปิยมิตร เป็นต้น ที่สำคัญก็คือบรรยากาศของการวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมมิได้จำกัดวงเพียงนักวิจารณ์ เช่น บรรจง บรรจเจดศิลป์, นายผี, เมฆ เมฆา และทีปกร อีกต่อไป แต่นักอ่านโดยทั่วไปก็ช่วยร่วมเสนอทัศนะวิจารณ์นวนิยายทั้ง 4 เรื่อง ผ่านทางจดหมายถึงบรรณาธิการ *** และเสนอแนะให้มีการตรวจสอบนวนิยายที่มีเนื้อหาอนาจารทำลายศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

* นิตยสารสายธาร ฉบับที่ตีพิมพ์บทวิจารณ์ ชื่อ "นักประพันธ์กามวิตถาร" หาไม่พบในหอสมุดแห่งชาติ แต่มีผู้อ่านที่เขียนจดหมายถึงบรรณาธิการ นิตยสารปิยมิตร กล่าวถึงเนื้อหาในบทความนั้นว่า เป็นการตำหนินวนิยายของ สงัด บรรจงศิลป์.

** บทความเรื่อง "อาหารใจที่กลายเป็นพิษ" ใน นิตยสารปิยมิตร เริ่มต้นจากผู้อ่านซึ่งใช้นามปากกาว่า ปอง ปิยมิตร เขียนจดหมายถึง เมฆ เมฆา เพื่อวิจารณ์ผลงานของ สงัด บรรจงศิลป์ และสันต์ เทวรักษ์ ว่าเป็นนวนิยายที่ทำลายศีลธรรมของประชาชน ไม่สมควรให้เผยแพร่ และ เมฆ เมฆา ก็ตอบบทวิจารณ์ดังกล่าวด้วยทัศนะที่คล้ายคลึงกันและเรียกร้องให้นักประพันธ์เลิกผลิต "อาหารใจ" ที่เป็นพิษ แต่ให้หันกลับมาช่วยกันสร้างอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตและจิตใจของประชาชน.

*** นอกจากบทความชื่อ "อาหารใจที่กลายเป็นพิษ" ใน นิตยสารปิยมิตร ที่วิพากษ์วิจารณ์นวนิยายของ สงัด บรรจงศิลป์ และ สันต์ เทวรักษ์ ยังมีจดหมายถึงบรรณาธิการ นิตยสารปิยมิตร อีกจำนวนมากที่เสนอทัศนะว่า นวนิยายทั้ง 4 เรื่อง ทยายกายไร้อศีลธรรม แต่ก็มีจดหมายจำนวนหนึ่งที่เสนอทัศนะคัดค้านความคิดเห็นดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่า นวนิยายเป็นเรื่องของชีวิต และชีวิตมีหลายรูปแบบ ผู้อ่านไม่ควรมีจิตใจคับแคบและใช้เกณฑ์ทางศีลธรรมเข้ามาตัดสินงานวรรณกรรม นักอ่านที่เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับนวนิยายทั้ง 4 เรื่องนี้มักใช้ท่าทีที่ก้าวร้าว รุนแรง ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายคัดค้านหรือฝ่ายที่เห็นด้วยกับนวนิยายทั้ง 4 เรื่องนั้นก็ตาม.

บรรยาภาศในวงวรรณกรรมที่กำลังมีที่ท่าว่าจะพัฒนาขึ้น กลับต้องหยุดชะงักลงทันทีเมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารครั้งที่สองเมื่อ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 จุดมุ่งหมายของการรัฐประหารในครั้งนี้ก็เพื่อต้องการระงับสถานการณ์วุ่นวายในบ้านเมืองในระยะนั้นอันเนื่องมาจากการเลือกตั้ง ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายหลายความคิด เข้ามามีส่วนในการกำหนดนโยบายของประเทศ คณะรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งต้องประสบปัญหาอย่างหนักไม่อาจดำเนินนโยบายได้อย่างราบรื่น เพราะถูกคัดค้านจากฝ่ายค้านซึ่งไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาล เช่น นโยบายเพิ่มภาษีประชาชนเพื่อนำเงินไปชดเชยเงินงบประมาณซึ่งรายจ่ายสูงกว่ารายรับ นอกจากนั้นพรรคชาติสังคมซึ่งเป็นคณะรัฐบาลและจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ให้การสนับสนุนอยู่นั้นก็เกิดความแตกแยก ทำให้เริ่มเสื่อมความนิยมลงในหมู่ประชาชน หนังสือพิมพ์ก็เป็นสื่อกลางที่สำคัญในการเสนอข่าวสาร ปัญหา ความขัดแย้ง ตลอดจนวิพากษ์วิจารณ์นโยบายและการทำงานของรัฐบาล ความไม่สงบเรียบร้อยดังกล่าวคณะรัฐประหารซึ่งนำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงกระทำการรัฐประหารเมื่อ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ประกาศยุบเลิกรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม 2495 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎร เลิกพรรคการเมือง การบริหารประเทศเป็นหน้าที่ของคณะรัฐประหาร ซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้า และใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ของสภาว่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะรัฐประหารจัดตั้งขึ้นเป็นแม่บทในการบริหารประเทศ นอกจากนั้นยังสั่งห้ามชุมนุมทางการเมือง ล้มเลิกสหภาพแรงงาน สหพันธ์ผู้ใช้แรงงาน แม้แต่การเมืองระดับท้องถิ่นได้แก่ นายกเทศมนตรี คณะเทศมนตรี และสภาเทศบาล ก็ถูกยุบเลิกทั้งหมด และแต่งตั้งใหม่ตามความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด มิใช่มาจากการเลือกตั้งอีกต่อไป¹ นอกจากนี้ยังจับกุมบุคคลต่าง ๆ จำนวนมากตั้งแต่ "นักการเมืองระดับรัฐมนตรี หัวหน้าพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำกรรมการ นักหนังสือพิมพ์ ทั้งระดับนายกสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย นายกสมาคม

¹ ศักดินา ฉัตรกุล ณ อยุธยา, "รัฐและอุดมการณ์ในยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (2500-2506)" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 196.

นักข่าวแห่งประเทศไทย นักข่าวการเมือง นักกฎหมายทนายความ และผู้นำนักศึกษา ข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้า ชาวนา ชาวไร่ รวมทั้งชาวเขา พวกเขาถูกนำมาจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ทั้งในส่วนกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาค ตะวันออก และภาคใต้"¹

นอกจากนี้ยังสั่งปิดหนังสือพิมพ์ถึง 6 ฉบับได้แก่ ข่าวภาพ กอหอ ทงจ่วน ปฏิภูมิ เคลิเมล์ บางกอกนิวส์² และออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 17 ซึ่งควบคุมสิ่งพิมพ์ คณะรัฐบาลชั่วคราว "งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข" และ "ศึกษาคี มีเงินใช้ ไร่ไรคา พาให้สุขสมบูรณ์" ในเมืองหลวง จัดให้มีน้ำประปา ลดค่าธรรมเนียมโทรศัพท์ ลดค่าเล่าเรียน ลดภาษี ช่วยเหลือข้าราชการชั้นผู้น้อย ซักอันทพาล และปราบปราม ผู้ค้ายาเสพติดอย่างเด็ดขาด ในต่างจังหวัดได้ปรับปรุง สร้างถนนหนทาง เชื้อนไฟฟ้า อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศไปสู่ความกินดี อยู่ดี ตามที่คณะปฏิวัติ ต้องการ นโยบายสำคัญคือเปิดประเทศสนับสนุนให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนกิจการ อุตสาหกรรมในประเทศ โดยให้สิทธิเสรีภาพพิเศษหลายประการ ดังนั้นจึงมีโรงงาน อุตสาหกรรมมากมายนับร้อยแห่งรอบ ๆ ชานกรุงเทพมหานคร³ ผู้คนในชนบทหลังไหล เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ในฐานะคนงานตามโรงงานอุตสาหกรรมบ้าง ฐานะพ่อค้า-แม่ค้า หรือผู้ประกอบการอาชีพบริการอื่น ๆ เช่น พาร์ตเนอร์ และโสเภณี เป็นต้น⁴

¹ทองใบ ทองเปาค, คอมมิวนิสต์ลาคยาว (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : โปษีสამันการพิมพ์, 2517), หน้า 6.

²สว่าง ลานเหลือ, 37 ปีแห่งการปฏิวัติ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย-รามคำแหง, 2512), หน้า 438.

³รอง ศยามานนท์, ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 375.

⁴วิทยากร เชียงกุล, การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทภาคกลาง : ผลกระทบ-จากการขยายตัวของเศรษฐกิจทุนนิยม 2503-2523 (กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 29.

คณะรัฐประหารมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น สร้างประเทศชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง จึงไม่เห็นด้วยกับการแตกแยกทางความคิด ในหมู่ประชาชน และสิ่งทีก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิดที่สำคัญคือ หนังสือ คณะรัฐประหารจึงได้จับกุม จินตนา กอตระกุล เจ้าของและผู้อำนวยการสำนักพิมพ์เทเวศม์ ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์ที่ตีพิมพ์หนังสือแนวสังคมนิยม เช่น ศิลปะเพื่อชีวิต ศิลปะเพื่อประชาชน ของ ทิปกร ฐานะสตรีที่เป็นมาในประวัติศาสตร์ ของ กุหลาบ สายประดิษฐ์ เรื่องจริงของอาคิว ของ หลู่ฮุ้น ซึ่งแปลโดย เคชะ บัญชาชัย เป็นต้น นอกจากนั้นยังสั่งตรวจค้นร้านหนังสือย่านเยาวราช ราชวงศ์ สามแยก จำนวน 30 ร้าน และร้านอักษรวัฒนา เจริงสะพานพุทธฝั่งธนบุรี ในการตรวจค้นครั้งนี้ได้อายัดหนังสือไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งเข้าใจว่าเป็นหนังสือลัทธิสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์¹ ที่สำคัญคือการออกประกาศ คณะปฏิวัติฉบับที่ 17 ซึ่งมีเนื้อหาห้ามการตีพิมพ์โฆษณาข้อความที่หมิ่นละเมิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ ห้ามการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลไม่ว่ากรณีใด ๆ ตลอดจนไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ข้อความที่หยาบคายก่อให้เกิดความตระหนกตกใจหรือส่อไปในทางที่นิยมคอมมิวนิสต์ นอกจากนั้นยังเพิ่มขึ้นตอนในการขออนุญาตออกสิ่งพิมพ์ให้ยากลำบากยิ่งขึ้น จึงปรากฏว่าในช่วงเวลาดังกล่าวมีการซื้อขาย "หัว" สิ่งพิมพ์ด้วยราคาแพงลิบลิว² ยิ่งเมื่อจอมพลสฤษดิ์ ขณะรัชชั ไซ้มาตรการเด็ดขาดคือ มาตรา 17 แห่งรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2502 ปรวบปรามอย่างเฉียบขาดต่อบุคคลที่ฝ่าฝืนคำสั่งและเป็นภัยต่อประเทศชาติ ดังเช่นการสั่งประหารชีวิตคอมมิวนิสต์ 3 คนคือ สุภชัย ศรีสติ ครอง จันดาวงศ์ และรวม วงศ์พันธ์ ตลอดจนอีกหลายคนในข้อหาวางเพลิงและค้าเฮโรอีน จอมพลสฤษดิ์-ขณะรัชชั ก็กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจและความเด็ดขาด ไม่มีผู้ใดกล้าเสนอความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับคณะรัฐบาล แม้แต่หนังสือพิมพ์ซึ่งเคยแสดงทัศนวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

¹บุญเรือง นิยมหอม, การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือภาษาไทยเกี่ยวกับการเมืองที่จัดพิมพ์ขึ้นตั้งแต่วันที่ 14 ต.ค. 2516 ถึง 26 ม.ค. 2518 (กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2522), หน้า 41.

²ชวลิต ปัญญาลักษณ์, "ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 17" วารสารสังคมศาสตร์-ปริทัศน์ (มิถุนายน-สิงหาคม 2510), หน้า 91.

อย่างมากมาย เมื่อก่อนการรัฐประหาร แต่หลังการรัฐประหารหนังสือพิมพ์กลับเต็มไปด้วยข่าวอาชญากรรม¹ และบทความกล่าวถึงความสามารถของจอมพลสฤษดิ์ ชนระวิชต์ ในการบริหารประเทศเสียเป็นส่วนใหญ่ ในสภาพการณ์ดังกล่าวทำให้บรรยากาศแห่งการถกเถียงเสนอความคิดเห็น ตลอดจนการเผยแพร่สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางปัญญาในหมู่ประชาชนเป็นไปได้ว่ายากยิ่ง

วรรณกรรมก็ได้รับผลกระทบจากรัฐประหารโดยตรง ได้แก่ การสั่งปิด นิตยสาร สายธาร และ นิตยสาร นิยมิตร ซึ่งเคยเป็นเวทีสำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวรรณกรรม นอกจากนั้นบุคคลที่ถูกกวาดล้างจับกุมหลังการรัฐประหารหลายคน คือนักประพันธ์ที่เคยสร้างผลงานวรรณกรรมในแนวสังคมนิยมมาก่อน เช่น อิศรา อมันตกุล, จิตร ภูมิศักดิ์, บรรจง บรรเจอดศิลป์, กุหลาบ สายประดิษฐ์ และ นายผี² เป็นต้น ผลกระทบที่วงวรรณกรรมได้รับจากการรัฐประหารอีกประการหนึ่งก็คือ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 17 ซึ่งประกาศใช้หลังการรัฐประหารได้ระบุข้อความต่าง ๆ ซึ่งมีผลใน "ในการปรามนักเขียนโดยเฉพาะในค่านิยมอันมีความสำคัญในการเขียนเซอร์ตัวเองอย่างรักกุม"² นักประพันธ์ที่เคยเขียนวรรณกรรมวิพากษ์วิจารณ์สังคม จึงยุติงานเขียนหรือเปลี่ยนแปลงแนวการเขียนเป็นอย่างอื่น เช่น ลาวคำหอม และ เสนีย์-เสาวพงศ์ ยุติงานเขียนชั่วคราวและหันไปยึดอาชีพอื่น แม้ เสนีย์ เสาวพงศ์ จะมีผลงานนวนิยายในระยะหลัง ๆ ของช่วงนี้บ้างแต่ก็มิได้มีเนื้อหาสะท้อนสังคมและ

¹จอห์น คี. มิทเชลล์, "ความเป็นมาของหนังสือพิมพ์ไทย" พริทิม-เอี่ยมธรรม (แปล), จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (ต.ค.-ธ.ค. 2519), หน้า 56.

²อิสรา อมันตกุล, จิตร ภูมิศักดิ์, บรรจง บรรเจอดศิลป์ ถูกจับกุมคุมขัง กุหลาบ สายประดิษฐ์ ขอลี้ภัยการเมืองอยู่ในประเทศจีน ส่วน นายผี หายสาบสูญไปจากวงวรรณกรรม.

²ส.ศิริรักษ์ (นามแฝง) (รวบรวม), ปัญญาชนสยาม (กรุงเทพฯ : พี.พี., 2521), หน้า 134.

การเมืองเหมือนเมื่อครั้งอดีต ส่วน ศรีวิทย์ สถาปนวิวัฒน์ เปลี่ยนแปลงแนวการเขียน เป็นแนวอื่น การรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ชนระวิชท์ ใ้ทำให้กระแสความคิดศิลปะ เพื่อชีวิต ศิลปะเพื่อประชาชน หยุ่กชะงักลง

บรรยากาศในวงวรรณกรรมในช่วงนั้นจึงค่อนข้างซบเซา แม้จะมีสมาคมภาษา และหนังสือซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมวรรณกรรม แต่ผลงานของสมาคมที่ปรากฏ เป็นไปในรูปการตีพิมพ์หนังสือ เช่น วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ ของ ดร.วิทย์- ศิวะศรียานนท์ คติชาวบ้าน ของ กุหลาบ มัลลิกะมาส ไม่มีกิจกรรมใดที่ส่งเสริมหรือ ก่อให้เกิดบรรยากาศการวิพากษ์วิจารณ์ทางวรรณกรรม อย่างไรก็ตามมีความพยายาม ที่จะส่งเสริมบรรยากาศทางวรรณกรรมในช่วงดังกล่าวบ้าง เช่นการออกนิตยสาร ขวัญใจ ซึ่งมี เขาวิน ภูเจริญยศ เป็นบรรณาธิการ นิตยสารขวัญใจ¹ เป็นนิตยสาร รายเดือนที่เสนอเรื่องราวทางวรรณกรรมและวรรณกรรมวิจารณ์เช่นเดียวกับนิตยสาร สายธาร แต่อยู่ไม่นานก็ต้องเลิกกิจการไป นอกจากนั้นนิตยสารบางฉบับพยายามที่จะ สร้างนักประพันธ์ใหม่ ๆ ขึ้นมาโดยจัดประกวดเรื่องสั้นชิงรางวัล เช่น การประกวด เรื่องสั้นเพชรจากกองกระคาษ ประกวดเรื่องสั้นจากชีวิตจริง ในนิตยสารปियมิตร การประกวดเรื่องสั้นช่อดอกไม้ในนิตยสารไท-สลับคำ การประกวดเรื่องสั้นชิง โล่ห์ทอง ท.พ.ก. ใน นิตยสารคฤงศิลป์ เป็นต้น แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก เพราะผู้ที่ชนะการประกวดไม่ได้สร้างผลงานพัฒนาความสามารถต่อไป

การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมในยุคนี้มีน้อยมากเท่าที่พบได้แก่ คอลัมน์ "หนังสือ" ของ ประจิต วราภรณ์ ใน นิตยสารไท-สลับคำ และคอลัมน์ "หนังสือ" ของหนอนหนังสือ** ใน นิตยสารสยามสมัย ประมาณ พ.ศ. 2505

¹อ้างอิงจากเชิงอรรัตนในบทกล่าวนำ รวมเรื่องสั้นชุดคำขานรับ ของสุชาติ สวัสดิ์ศรี ใน สุชาติ สวัสดิ์ศรี, คำขานรับ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิชเชต, 2519), หน้า 15.

* นิตยสารปियมิตร ถูกปิดหลังจากการรัฐประหาร 116 วัน และหลังจากนั้นก็ ได้เริ่มดำเนินการต่อไป โดยเพิ่มคอลัมน์ประกวดเรื่องสั้นชิงรางวัลขึ้นด้วย.

** หนอนหนังสือเป็นนามปากกาหนึ่งของ มาลัย ชูพินิจ ซึ่งใช้เขียนบทวิจารณ์- วรรณกรรม คุณกรมศิลป์, ประวัติดนิกเขียนไทย, หน้า 153.

คอลัมน์ "หนังสือ" ของประจิต วราภรณ์ เสนอข้อเขียนที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นนวนิยาย เรื่องสั้น หรือสารคดีต่าง ๆ จุดมุ่งหมายของข้อเขียนดังกล่าวเพื่อ "เจียรไนวรรณกรรมให้ผู้อ่านช่วยข้อเขียนละมุนละไม... เสนอแนะหนังสือดี ๆ ที่น่าสนใจทั้งในและนอก ตลอดจนข่าวสารเกี่ยวกับนักเขียน แยกแยะแนะนำเพื่อความปลอดภัยยิ่งขึ้นในวงการหนังสือและนักเขียน" แต่โดยความเป็นจริง คอลัมน์ "นอหนังสือ" ดังกล่าวเป็นเพียงบทแนะนำหนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวนิยาย เพื่อยกย่องชมเชยผลงานและความสามารถของนักประพันธ์ โดยปราศจากรายละเอียดและเหตุผลที่สนับสนุนยกย่องความดีงามดังกล่าว**

ส่วนคอลัมน์ "หนังสือ" ของ นอนหนังสือ เป็นข้อเขียนเล็ก ๆ ในนิตยสาร สยามสมัย ประมาณ พ.ศ. 2505 โดยนอนหนังสือพยายามนำความก้าวหน้าทางวรรณกรรมโดยเฉพาะในซีกโลกตะวันตกมาเทียบเคียงกับวรรณคดีไทย เพื่อให้วรรณกรรมไทยก้าวไปสู่ความเป็นสากลนิยม นอนหนังสือสนับสนุนวรรณกรรมที่ดีแต่ให้เห็นแก่นแท้ของมนุษย์ และแสดงความกังขาต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในวงวรรณกรรมไทยที่ต้องหันกลับไปสู่ยุคแห่งความเพ้อฝันแบบนวนิยายประโลมโลกเมื่อ 20 ปีก่อน แต่นอนหนังสือก็ได้ให้เหตุผลต่อสภาพการณ์ดังกล่าวอย่างรอบคอบเพียงพอ โดยยกให้เป็นความผิดพลาดของนักประพันธ์แต่เพียงประการเดียว นอกจากนั้นยังเสนอแนะให้มีการปรับปรุงคุณภาพ

---

* ข้อความดังกล่าวเป็นชื่อรองซึ่งขยายความชื่อคอลัมน์ "หนังสือ" ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและแสดงจุดประสงค์ในการเสนอข้อเขียนดังกล่าวด้วย ซึ่งจะพบชื่อรองดังกล่าวตีพิมพ์เป็นตัวคำใหญ่ใต้ชื่อคอลัมน์ "หนังสือ" ทุกครั้ง.

** ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือของ ประจิต วราภรณ์ ในคอลัมน์ "หนังสือ" เช่น "อคุส ราชวังอินทร์ เป็นสุภาพบุรุษหนุ่มนักเขียนชั้นนำคนหนึ่ง ในวงการประพันธ์ของเรา ส่วนนวนิยายจะเสียดสีลงไปถึงชั่วหัวใจให้ร้ายราคาเปรียบเปรยของเขาช่างเยาะหยันโยโย่ คอเหตุการณ์ซึ่งอุบัติขึ้นทุกวัน..."

ดู ประจิต วราภรณ์, "หนังสือ" ไท-สัพทาคา (22 ธันวาคม 2501), หน้า 12.

ของวรรณกรรมด้วยการจัดประกวดและให้รางวัลงานเขียนที่มีคุณภาพอีกด้วย

คอลัมน์ "หนังสือ" ของนิตยสารหนังสือจัดไว้ว่าเป็นข้อเขียนเกี่ยวกับวรรณกรรมที่ดีที่สุดในยุคนี้ หลังจากที่ยุทธศาสตร์การวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมชะงักกันไปหลายปี แต่ด้วยหลักการที่ติดยึดอยู่กับตะวันตกมากเกินไป ไม่หยิบยกนวนิยายไทยขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์ข้อเขียนของนิตยสารหนังสือจึงเป็นเพียงข้อสังเกตบางประการที่มีต่อวรรณกรรมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งนวนิยายในช่วงนั้น

ความพยายามเสริมสร้างบรรยากาศทางวรรณกรรมอีกลักษณะหนึ่งคือการจึกรายการววรรณกรรมซึ่งเป็นการสัมภาษณ์นักประพันธ์นวนิยายทางโทรทัศน์** แต่ลักษณะเนื้อหาของการสัมภาษณ์เป็นไปในแง่ของการยกย่อง ชมเชย ความสามารถ และพรสวรรค์ของนักประพันธ์เหล่านั้นต่อสาธารณชน ซึ่งอาจจะมิผลในการกระตุ้นให้ผู้คนสนใจที่จะเป็นนักประพันธ์เพื่อความมีชื่อเสียงแต่ไม่มีผลในการสร้างผลงานทาง

* ตัวอย่างการ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือของนิตยสารหนังสือในคอลัมน์ "หนังสือ" เช่น

สำหรับวงวรรณกรรมไทย หลังจากตื่นตัวหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติไปอยู่พักหนึ่ง ขณะนี้ดูเหมือนจะหวนกลับไปสู่ภาวะซึ่งเราเคยผ่านกันมาแล้วเมื่อเสี้ยวศตวรรษก่อน ส่วนใหญ่ของนวนิยายมุ่งไปในทางบันเทิงตามใจของตลาด ฉะนั้นก็เป็นธรรมดาที่จะหนักไปในเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ อันไม่จีจจาง... วงการประพันธ์ท่านเองก็เกี่ยวกับวงการอื่นใด หากขาดแรงผลักดันในการที่จะเคลื่อนไหวพัฒนาไปสู่ของใหม่ให้ทันกับการพัฒนาคนอื่นเสียแล้วความหวังในทางก้าวหน้าก็ยากที่จะเป็นไปได้

ดู นิตยสารหนังสือ (นามแฝง), "หนังสือ" สยามสมัย (6 กุมภาพันธ์, 2506), หน้า 52.

** รายการววรรณกรรมเป็นการสัมภาษณ์นักประพันธ์ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก โดยผู้จึกรายการคือ ประกาศ วัชรภรณ์ เนื้อหาการสัมภาษณ์มักเป็นการถามถึงแรงบันดาลใจก่อนที่จะมาเป็นนักประพันธ์ ความสำเร็จในฐานะนักประพันธ์และวิธีการสร้างงานประพันธ์ รายละเอียดเกี่ยวกับการสัมภาษณ์นักประพันธ์ในยุคนี้เห็นประกาศ วัชรภรณ์ ผู้จึกรายการได้บันทึกไว้ใน นักประพันธ์ 40 นามปากกา
ดู ประกาศ วัชรภรณ์, เรื่องเดิม.

วรรณกรรมที่มีคุณภาพเท่าใดนัก

ความพยายามที่จะส่งเสริมบรรยากาศวรรณกรรมระหว่าง พ.ศ. 2501-2506 จึงเป็นไปในแนวทางที่จะสร้างนักประพันธ์ใหม่ ๆ มากกว่าการเสนอข้อคิดหรือแนวทางการเขียนดังเช่นที่ชมรมนักประพันธ์ เมื่อ พ.ศ. 2493 เคยทำมา นอกจากนั้นในส่วนของการประพันธ์ก็ได้มีการรวมตัวเพื่อแสวงหาแนวทางการเขียนใหม่ ๆ แต่อย่างใด การรวมตัวของนักประพันธ์ที่พอมือยู่บ้างในยุคนั้นได้แก่ ชมรมวรรณศิลป์ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งได้สร้างผลงานกลอนซึ่งมีลีลาอ่อนหวาน มีเนื้อหาระบายความรู้สึกส่วนตัวและความซาบซึ้งประทับใจในธรรมชาติ นักกลอนที่เด่นในช่วงนั้นได้แก่ ประยอม ของทอง, มะเนาะ ยูเด็น, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ นิภา บางยี่ขัน และจินตนา ปิ่นเฉลียว เป็นต้น

การรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ทำให้วงวรรณกรรมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากยุคก่อนหน้านี้ เพราะนักประพันธ์ซึ่งมีส่วนสร้างเสริมบรรยากาศทางวรรณกรรมก่อนหน้าการรัฐประหารถูกจับกุม นิตยสารซึ่งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวรรณกรรมถูกสั่งปิด นอกจากนั้นประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 17 ยังมีผลในการควบคุมสิ่งพิมพ์ให้ดำเนินไปในกรอบที่รัฐบาลตั้งการ วงวรรณกรรมจึงตกอยู่ในสภาพขบเซา นักประพันธ์ นักวิจารณ์ ไม่อาจรวมตัวกันได้เหมือนยุคก่อน แม้จะมีความพยายามที่จะเสริมสร้างบรรยากาศให้แจ่มใสขึ้น แต่ก็ไม่ได้รับผลสำเร็จเท่าใดนัก.

นิตยสารและนวนิยายที่ตีพิมพ์ในนิตยสารระหว่าง พ.ศ. 2501-2506

ความเป็นจริงทางวรรณกรรมที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนี้ตรงกันข้ามกับคำกล่าวของนักประพันธ์ท่านหนึ่งที่ว่า

* ชมรมนักประพันธ์ เป็นการรวมตัวของนักประพันธ์ โดยการสนับสนุนของ อารีย์ ลีวีระ ผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์ในเครือไทยพาณิชย์การ เมื่อปี พ.ศ. 2493 ชมรมนักประพันธ์เคยนำหัวข้อ "ศิลปะเพื่อชีวิต" มาถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์กันจนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กระแสความคิด "ศิลปะเพื่อชีวิต" เข้ามามีอิทธิพลในวงวรรณกรรมไทย.

แต่ครั้นล่วงมาจนถึง พ.ศ. 2502 เรื่อยลงมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2506) การประพันธ์ก็มีอันเข้าสู่วาระซบเซาเนื่องจากหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะนิตยสารอันเป็นสนามของนวนิยายโคเลิกลมกันไปเพราะผู้ทำของขาดทุน... เรื่องเรียงรมย์โคเลิกลมกันไป¹

ในความเป็นจริง ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2501-2506 กลับเป็นยุคที่นวนิยายโคเลิกลมปริมาณขึ้นอย่างมากมาย เกิดนักประพันธ์นามปากกาใหม่ ๆ จำนวนมาก แม้นิตยสารอันเป็นสนามของนวนิยายจะมีได้มีจำนวนเพิ่มขึ้น เพราะเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการควบคุมการเกิดของสิ่งพิมพ์ทุกชนิด² คงมีนิตยสารคูรุณีเพียงฉบับเดียวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว อย่างไรก็ตามบรรณาธิการของนิตยสารแต่ละฉบับมีแนวโน้มที่จะเพิ่มคอลัมน์นวนิยายประจำฉบับให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ลักษณะนิตยสารที่ตีพิมพ์นวนิยายระหว่าง พ.ศ. 2501-2506 มีดังนี้

- ก. นิตยสารที่ตีพิมพ์บันเทิงคดีและปกิณกคดีทั่วไป
- ข. นิตยสารที่ตีพิมพ์บันเทิงคดีและสารบันเทิง
- ค. นิตยสารที่ตีพิมพ์บันเทิงคดีและเรื่องราวแม่บ้านการเรือน
- ง. นิตยสารที่ตีพิมพ์บันเทิงคดีและข่าวในวงการภาพยนตร์
- จ. นิตยสารที่ตีพิมพ์นวนิยายโดยเฉพาะ
- ก. นิตยสารที่ตีพิมพ์บันเทิงคดีและปกิณกคดีทั่วไป

นิตยสารที่ตีพิมพ์บันเทิงคดีและปกิณกคดีทั่วไป เป็นนิตยสารที่มุ่งให้ความรู้และความบันเทิงเรียงรมย์ควบคู่กันไป สารในนิตยสารแต่ละฉบับจึงประกอบไปด้วย นวนิยาย เรื่องสั้น สรุปรูปร่างและวิเคราะห์ข่าวทั้งในและนอกประเทศ สารคดีต่างแดน เกร็ดความรู้ต่าง ๆ นิตยสารประเภทนี้ได้แก่ ปิยมิตร สยามสมัย ไท-สัปดาห สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์

¹ยศ วัชรเสถียร, ความเป็นมาของการประพันธ์และนักประพันธ์ของไทย (พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2506), หน้า 211-212.

²ชวลิต บัญญาลักษณ์, "ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 17...", หน้า 90.

และ แสนสุข

ปิยมิตร เป็นนิตยสารรายสัปดาห์ กำหนดออกทุกวันจันทร์ บรรณาธิการคือ สุธรรม นาวานุเคราะห์ หรือนามปากกาว่า "ท่าดี มีเรือช่วย" ปิยมิตร เป็นนิตยสารที่มีความสำคัญสำหรับวงวรรณกรรมไทย เพราะเคยตีพิมพ์นวนิยายที่เด่น ๆ มากมาย ก่อนการรัฐประหาร เช่น ทุ่งมหาธาต ของ เรียมเอง ข้าจะไม่แพ้ และ ฮาติมาว-กุนิง ของ อิศรา อมันตกุล เมืองทาส และ โศกนาฏกรรมของสัตว์เมือง ของ ศรีวิทย์ สถาปนวิวัฒน์ ตลอดจนนวนิยายที่มีชื่อเสียงของนักประพันธ์หญิง เช่น บ้านทรายทอง พจมาน สว่างวงศ์ คอกฟ้าและโคมผู้จองทอง ของ ก.สุรางคนางค์ ริมฝั่งแม่ระมิงค์ ของ อ.ไชยวรศิลป์ นอกจากนี้ยังมีคอลัมน์กลอน "อักษราวลี" ของ นายผี เป็นต้น

ก่อนการรัฐประหาร พ.ศ. 2501 ปิยมิตร เป็นนิตยสารที่ตีพิมพ์นวนิยาย เรื่องสั้น สารคดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจการเมือง คอลัมน์วิจารณ์สังคม การเมือง และวรรณกรรม ตลอดจนบทความที่ให้ความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบสังคมนิยม แต่หลังจากการรัฐประหาร ปิยมิตร ถูกปิด 116 วัน เมื่อดำเนินการใหม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาภายในนิตยสารเสียใหม่ นวนิยาย เรื่องสั้น ยังคงมีอยู่แต่ไม่มีการตีพิมพ์นวนิยายเรื่อง แลไปข้างหน้าภาคมหัศจรรย์ ที่ศรีบูรพาเขียนค้างไว้ ตลอดจนนวนิยายของอิสรา อมันตกุล เรื่องสั้นของลาวคำหอม หรือกาพย์กลอนของนายผี นวนิยายในปิยมิตร หลังการรัฐประหารได้แก่ ระย้า ของ สด กุระมะโรหิต ซึ่งเขียนต่อเนื่องมาจากฉบับก่อนหน้านี้ ส่วนนวนิยายของนักประพันธ์คนอื่น ๆ ได้แก่ นวนิยายของ ก.ศยามานนท์ เป็นต้น

ในส่วนที่เป็นสารคดีการเมืองซึ่งเคยมีเนื้อหาวิพากษ์วิจารณ์การทำงาน ของรัฐบาลอย่างแข็งกร้าวก็เปลี่ยนเนื้อหามาสนับสนุนการรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์-ชนะวิชต์ ไม่มีคอลัมน์วิจารณ์สังคมและวรรณกรรม แต่มีคอลัมน์ไขปัญหาชีวิต เสริมความ-งาม เล่าเรื่องแปลก ๆ ที่คัดลอกมาจากต่างประเทศ หลังการรัฐประหารนิตยสาร ปิยมิตร ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคุณภาพของหนังสือหลายครั้งจนในที่สุดต้องเลิกกิจการ โดยการขาย "หัว" ให้กับผู้อื่น นิตยสารปิยมิตร หลัง พ.ศ. 2505 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น ปิยมิตรสุภาพสตรี อันเป็นนิตยสารที่เสนอบันเทิงคดีสลับสาระบันเทิง

สยามสมัย เป็นนิตยสารรายสัปดาห์ บรรณาธิการคือ อาษา บุญมาพ และ เป็นนิตยสารที่มีความสำคัญต่อวงการวรรณกรรมไทยอีกฉบับหนึ่ง กล่าวคือ เคยตีพิมพ์นวนิยายซึ่งมีคุณภาพหลายเรื่องก่อนการรัฐประหาร พ.ศ. 2501 ได้แก่ ความรักของ-
วิลยา ปิศาจ ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ ขรณีประลัย ของ อิศรา อมันตกุล เมืองนิมิตร
ของ เรียมเอง

หลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2501 สยามสมัย ต้องมีการเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับนิตยสาร ปิยมิตร กล่าวคือ ไม่มีบทความประเภทวิพากษ์วิจารณ์การเมือง แต่เปลี่ยนแปลงเป็นการสรุปข่าวสั้นชมผลดีของการรัฐประหารและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองภายใต้การปกครองของคณะรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ บทความที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองระบอบดังคมนิยม นอกจากนั้นมีการให้เกร็ดความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับค่านิยมและสุขภาพอนามัย สยามสมัย ยุคหลังการรัฐประหาร ตีพิมพ์นวนิยายของ มณีล จรรย์รงค์, สาเรศ ศิระมณี, รัตนะ ยาวประภาส, อ.ไชยวรศิลป์, นเรศ นโรปกรณ์, เสนีย์ เสาวพงศ์, กร บัณฑา, อิศสรบุญ, บาง ท่าจีน, อรัญ ศิริบุญ เป็นต้น

ไท-สัปดาห์ ออกรายสัปดาห์ ซึ่งมี ลมุล อติพยัคฆ์ เป็นบรรณาธิการ เริ่มออกฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. 2499 โดยเน้นเนื้อหาข่าวสารการเมือง มีบันเทิงคดีคือ เรื่องสั้นประกอบบ้างเล็กน้อย แต่หลังรัฐประหาร พ.ศ. 2501 ไท-สัปดาห์ ได้เปลี่ยนแปลงเนื้อหาใหม่ กล่าวคือนอกจากเสนอข่าวสารและบทความที่กล่าวถึงความสำเร็จของประเทศภายใต้การปกครองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตลอดจนวิจารณ์คดีต่อต้านคอมมิวนิสต์แล้ว นิตยสารฉบับนี้ยังให้ความสำคัญกับบันเทิงคดีโดยเฉพาะนวนิยายเพิ่มขึ้นจากช่วงที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จากปี พ.ศ. 2502 นิตยสารฉบับนี้ตีพิมพ์นวนิยายเพียงเรื่องเดียว และเพิ่มจำนวนมากขึ้นในปีต่อมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2506 ตีพิมพ์นวนิยายถึง 7 เรื่องใน 1 ฉบับ และกลายเป็นนิตยสารที่เน้นบันเทิงเป็นหลัก นวนิยายที่ตีพิมพ์ใน ไท-สัปดาห์ ได้แก่นวนิยายของ ก.สุรางคนางค์, รัตนะ ยาวประภาส, ก.ศยามานนท์, นิตยา นาฏยะสุนทร, อรวรรณ, สุกา นครานุรักษ์, ช่อมะ บุญจพรรค์, อิงอร, แซโซ เทวิน, อรุณย์ ราชวังอินทร์, ภิญโญ ศรีจำลอง เป็นต้น

สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ออกกรายสัปดาห์ ซึ่งมี ประหยัด ศ.นาคะนาท เป็น บรรณาธิการ นิตยสารฉบับนี้เน้นข่าวสาร การเมือง และเกร็ดความรู้ทั่วไป เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับประสมการณชีวิต เป็นต้น ในค่านับเงินคตินั้นมักจะตีพิมพ์เรื่องสั้น เป็นส่วนใหญ่ ตีพิมพ์นวนิยายน้อยมาก หลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2501 ตีพิมพ์นวนิยาย เพียงเรื่องเดียวคือ สนิมสร้อย ของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์

แสนสุข เป็นนิตยสารรายสัปดาห์ โดยมี มาลี ภาณุจรุส เป็นบรรณาธิการ เน้นบันเทิงคดีเป็นหลัก มีสารคดีอื่น ๆ ใ้แก่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับประสมการณ เกร็ด- ความรู้ทางภาษา อนามัย ประกอบบ้าง นิตยสารแสนสุข ก่อน พ.ศ. 2500 ตีพิมพ์ นวนิยายเพียง 4-5 เรื่องต่อฉบับ แต่หลังการรัฐประหารได้เพิ่มคอลัมน์นวนิยายขึ้น เรื่อย ๆ ในปี พ.ศ. 2506 ตีพิมพ์นวนิยายถึง 13 เรื่องต่อฉบับ นวนิยายที่ตีพิมพ์ใน แสนสุข ใ้แก่ นวนิยายของดวงดาว, วรรณสิริ, ยศ วัชรเสถียร, สก กูระโรหิต, เรียมเอง, อ.อรรดจินดา, ช.แสงเทียน, ศรีวัจน์ สถาปนวัจน์, รพีพร, พนมเทียน, มนัส จรรยางค์, ศรีฟ้า ลดาวัลย์, อคุลย์ ราชวังอินทร์, ก.ศยามานนท์, ภากรตี ภูษิต, เกล็ดคดาว ภูษิต, เนตรทิพย์ นภาพรรณ, รมภาพิศ, กิ่งฟ้า สโรชิน, เคือน้อย วิชชุคา ภราคร ศักดา, สิงหเทพ เป็นต้น

ข. นิตยสารที่ตีพิมพ์บันเทิงคดีและสาระบันเทิง

นิตยสารที่ตีพิมพ์บันเทิงคดีและสาระบันเทิง เป็นนิตยสารซึ่งตีพิมพ์นวนิยาย และเรื่องสั้นสลับสาระบันเทิงอันใ้แก่ ลาน่ากลอน เพลง กีฬา นิทานสำหรับเด็ก อาจมีเรื่องแพชั่นเครื่องแต่งกายของสตรี หรือข่าวในวงการสังคมชั้นสูงประกอบด้วย นิตยสารแนวนี้มีจำนวนมากใ้แก่ สกุลไทย, บางกอก, เพลินจิตต์, กุลสตรี, ลีลารายสัปดาห์, เคลิเมล์วันจันทร์, ปิยมิตรสุภาพสตรี

สกุลไทย ออกกรายสัปดาห์บรรณาธิการคือ ประยูร ส่งเสริมสวัสดิ์ นอกจาก ตีพิมพ์สาระบันเทิงต่าง ๆ เช่นข่าวในวงสังคม สกุลไทย ยังใ้ตีพิมพ์นวนิยายของ ก.สุรางคนางค์, ก.ศยามานนท์, ศรีวัจน์ สถาปนวัจน์, ศรีฟ้า ลดาวัลย์, สุภาวดี แซไซ เทวณ, อ.ไชยวรศิลป์, อคุลย์ ราชวังอินทร์, กฤษณา อโศกสิน, สาเรศ- ศิระมณัส, ชูวงศ์ ฉายะจินดา, มธุรส และ อุปถัมภ์ กองแก้ว เป็นต้น

บางกอก ออกรายสัปดาห์ ศรี ชัยพดกัม เป็นบรรณาธิการ บางกอก ตีพิมพ์นวนิยายสัปดาห์สาระบันเทิง นวนิยายที่ตีพิมพ์ในบางกอก ได้แก่ นวนิยายของ สุภาว เทวกุลฯ, มุขยมาส, ส.เนาวราช, พนมเทียน, อรชร, แซไซ เทวิน, อิงอร, ชูวงศ์ ฉายะจินดา, ทิมล กาทสิทธิ์, สุควาศิ, แมน มาลัย, วรรณ อาจารี เป็นต้น

เพลินจิตต์ ออกรายสัปดาห์ สมุท ศิริไช เป็นบรรณาธิการจนถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2502 และ ชลิต พรหมคำรง เป็นบรรณาธิการช่วงต่อมา เพลินจิตต์ ตีพิมพ์นวนิยายของ มนัส จรรยาจักษ์, สุกัญญา (อรวรรณ), ศิระ รัชชิต (รพีพร), ป.อินทรปาลิต, ส.คุปตาภา, มุขยมาส, แซไซ เทวิน, วรรณสิริ, อ.ไชยวรศิลป์, นาดฤดี, พนมเทียน, นทีหม, ลพบุรี, แก้วฟ้า, นาลินี พัฒนกุล, ภราคร ศักดา, มลลสี, 6041, บาย ศักดิ์ศรี เป็นต้น

ลีรสรายสัปดาห์ ออกรายสัปดาห์ บรรณาธิการคือ มณี จินคานนท์ ตีพิมพ์ นวนิยายของ แก้วฟ้า, อุดลย์ ราชวังอินทร์, จ.ไตรปิ่น, ช่อม ปัญญาพรค์, พนมเทียน, นทีหม, สุภาวาศิ, รังสิกร, น.นราธิส, กร้าว ทินกร, อ.ศิวาพร, รุจี และ เขาวนารถ ปัญญาโชติ เป็นต้น

เคลิเมล์วันจันทร์ ออกรายสัปดาห์ กำหนดออกทุกวันจันทร์ บรรณาธิการ คือมณี จินคานนท์ ตีพิมพ์สาระบันเทิงต่าง ๆ บ้างเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะตีพิมพ์นวนิยาย ได้แก่ นวนิยายของ ดวงดาว, วรรณสิริ, ก.ศยามานนท์, ก.สุรางคนางค์, รพีพร, ลีฟ้า, 'รงค์ วงษ์สวรรค์, สุภาว เทวกุลฯ, ชูวงศ์ ฉายะจินดา, ชาตรีชัย ธานีป, จิตรวรรณ, ภิรมยา, นรามณี เป็นต้น

กุลสตรี ออกรายสัปดาห์ บรรณาธิการคือ ชายุ สุนทรชาติ กุลสตรี เป็นนิตยสารอีกฉบับหนึ่งซึ่งมีแนวโน้มที่จะตีพิมพ์บันเทิงคดีโดยเฉพาะนวนิยายเป็น อย่างมาก โดยเพิ่มคอลัมน์นวนิยายขึ้นเรื่อย ๆ จาก 7 เรื่องต่อฉบับ เมื่อ พ.ศ. 2504 เป็น 10 เรื่องต่อฉบับใน พ.ศ. 2506 นิตยสารฉบับนี้ตีพิมพ์นวนิยายของ มุขยมาส, นทีหม, สุภา อิทธิพร, กมลนารีย์, แก้วฟ้า, นราวาศิ, มขุรส, อุปลัมภ์ กองแก้ว, วัลลภา ภูมินทร์นฤนาถ, 5349, กมลาศน์ อรุโณทัย, ธีร นิติธรรม, มุขยา มินตรา เป็นต้น

ศรีสปีคาคท์ ออกรายสปีคาคท์ บรรณาธิการคือ ม.ล.จิตติ นพวงศ์
 นิตยสารฉบับนี้ตีพิมพ์นวนิยายของ ชูวงศ์ ฉายะจินดา, จินตะหระ, กฤษณา อโศกสิน,
 แกมกาญจน์ ศุภวรรณ, โรสลาเรน, พจนานถ เกศจินดา, สราญจิตต์ เป็นต้น

ปิยมิตรสุภาพสตรี ออกรายสปีคาคท์ บรรณาธิการคือ อุษษา บุญะรัตน เริ่ม
 ออกเมื่อปี พ.ศ. 2505 โดยใช้ชื่อเดียวกับ ปิยมิตร ซึ่งสุธรรม์ นาวานุเคราะห์
 เป็นบรรณาธิการและเลิกกิจการไป แต่ ปิยมิตรสุภาพสตรี เป็นนิตยสารที่มีแนวเนื้อหา
 ที่แตกต่างไปจากปิยมิตร ถึงแม้จะเป็นนิตยสารที่ตีพิมพ์บันเทิงคดีเหมือนกัน แต่ปิยมิตร
 ตีพิมพ์ปกิณกคดีประกอบในขณะ ปิยมิตรสุภาพสตรี เป็นนิตยสารบันเทิงคดีสลับกับสาระ-
 บันเทิง อันได้แก่ ลาน้ำเพลง ชาวในวงการแฟชั่น เป็นต้น ปิยมิตรสุภาพสตรี ตีพิมพ์
 นวนิยายของ สีฟ้า, นราวดี, สุภา นครานุรักษ์, นาดฤดี, รพีพร, รัชนี เทพวรรณ,
 สมนทิพย์, อัญชลี ณ เวียงฟ้า เป็นต้น

ค. นิตยสารที่ตีพิมพ์บันเทิงคดีและเรื่องราวแม่บ้านการเรือน

นิตยสารที่ตีพิมพ์บันเทิงคดีและเรื่องราวแม่บ้านการเรือน เป็นนิตยสารที่
 ตีพิมพ์นวนิยายสลับกับเกร็ดความรู้เกี่ยวกับการบ้านการเรือน อันได้แก่ การประกอบ
 อาหาร การเย็บปักถักร้อย คัดเย็บเสื้อผ้า ประคิมธุ์ดอกไม้ การดูแลเด็ก การตอบ-
 ปัญหาชีวิต เป็นต้น นิตยสารแนวนี้ได้แก่ สตรีสาร แม่ศรีเรือน แม่บ้านการเรือน

สตรีสาร ออกรายสปีคาคท์ บรรณาธิการคือ คุณนิลวรรณ ปิ่นทอง ตีพิมพ์
 ผลงานของ กฤษณา อโศกสิน, ชูวงศ์ ฉายะจินดา, ช่อม ปัจจุพรรค์, กาญจนานา-
 นาคันนันทน์, บุญเหลือ จันทรพร และศรีสัคคบุษย์ เป็นต้น

แม่ศรีเรือน ออกรายสปีคาคท์ บรรณาธิการคือ ชูศรี ชุมสาย ณ อยุธยา
 นอกจากเกร็ดความรู้เกี่ยวกับเรื่องบ้านการเรือน แม่ศรีเรือน ตีพิมพ์นวนิยาย
 ของ ช่อม ปัจจุพรรค์, แซไซ เทวิน, ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์, ศรีฟ้า ลดาวัลย์,
 ก.ศยามานนท์, ชูวงศ์ ฉายะจินดา, สุภาว เทวกุลลา, มขุรส, นทีหม เป็นต้น

แม่บ้านการเรือน ออกรายสปีคาคท์ บรรณาธิการคือ ทองม้วน จินคานนท์
 นวนิยายที่พิมพ์ใน แม่บ้านการเรือน ได้แก่นวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน, สลวย
 โรจนสโรช, พระนางเจ้าลักษมีลาวัลย์, หึงนันทาวดี, ซอทิพย์ ปารีชาติ,

น.นราธิส, อัญชลี บงกชกร, 245, สุข หฤทัย เป็นต้น

ง. นิตยสารที่ตีพิมพ์บนเทปคasset และข่าวในวงการภาพยนตร์

นิตยสารที่ตีพิมพ์บนเทปคasset และข่าวในวงการภาพยนตร์เป็นนิตยสารที่ตีพิมพ์นวนิยายสลับข่าวการถ่ายทำภาพยนตร์ เบื้องหลังคาราภาพยนตร์ ตลอดจนเรื่องย่อของภาพยนตร์บางเรื่อง นิตยสารแนวนี้ได้แก่ ศกุนศิลป์ และ จ.ส.ช. จริยศาสตร์-เรีงรมย์

ศกุนศิลป์ ออกรายสัปดาห์ บรรณาธิการคือ อักษร เชื้อบุญญา ศกุนศิลป์ ตีพิมพ์นวนิยายของ ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์, พนมเทียน, สันต์ เทวรักษ์, สุภา อิทธิพร, อุปถัมภ์ กองแก้ว, เสก คุณิต, อ.อรรดจินดา, อ้อย อัจฉริยกร, กมลพันธ์ สันติษาคา, ไอสด จันทนพ, ช.กุลประสิทธิ์, โรจน์ ไชยยนต์ เป็นต้น

จ.ส.ช. จริยศาสตร์เรีงรมย์ ออกรายสัปดาห์ บรรณาธิการคือ ชิต กันภัย นวนิยายที่ตีพิมพ์ในนิตยสารฉบับนี้ได้แก่ นวนิยายของ ส.อาสนจินดา, เรือง ศักดา, บุษยามาส, ภูมิ ภูวคณ, สันติธรรม, วีรพร, ภราคร ศักดา, เรียว ศรีสวัสดิ์ เป็นต้น

จ. นิตยสารที่ตีพิมพ์นวนิยายโดยเฉพาะ

นิตยสารที่ตีพิมพ์แต่เพียงนวนิยายมีเพียงฉบับเดียวได้แก่ ครุณี บรรณาธิการคือ กัลยา มลิินทางกูร นิตยสารฉบับนี้ค่อนข้างแตกต่างจากนิตยสารอื่น ๆ นอกจากจะเป็นนิตยสารฉบับเดียวที่เกิดขึ้นหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2501 ผู้จัดทำยังได้แยกจัดทำเป็น 3 ฉบับ ได้แก่ ครุณีบนเทป ออกทุกวันพฤหัสบดีถึงอาทิตย์ ครุณีฉบับ-เรีงรมย์ ออกทุกวันอังคารถึงศุกร์ และ ครุณีฉบับพรรษา ออกทุกวันพุธถึงวันเสาร์ แต่ละฉบับจะตีพิมพ์นวนิยายไม่ซ้ำกัน และในเวลา 3 เดือนจะจัดทำ ครุณีฉบับพิเศษ

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร จัดทำบรรณานุกรมวารสารและหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย ซึ่งตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2478-2514 และระบุว่าปีที่ออกนิตยสารครุณีคือ พ.ศ. 2504 ดู หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, วารสารและหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยซึ่งตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2478-2518, หน้า 53.

ของแต่ละประเภทได้แก่ กรณีฉบับบันทึกฉบับพิเศษ กรณีฉบับเรียงรรมย์ฉบับพิเศษ กรณี-
ฉบับพระราชฉบับพิเศษ กรณี จึงเป็นนิตยสารที่ตีพิมพ์นวนิยายจำนวนมากมาย และการ
 ที่ต้องแยกเป็นหลายฉบับนี้แสดงให้เห็นว่าการขออนุญาตออก "หัว" นิตยสารในยุคนั้น
 เป็นไปได้อย่างยากยิ่งจึงต้องใช้วิธีการดังกล่าวเพื่อที่จะสามารถตีพิมพ์นวนิยายให้ได้
 มากที่สุด นวนิยายที่ตีพิมพ์ใน กรณี ได้แก่ นวนิยายของ พนมเทียน, ส.คุปตภา,
 บุษยมาส, ป.อินทรปาลิต, มนต์ จรจรยงค์, รัชนี เทพวรลิน, อรวรรณ, นาดฤดี,
 นทีหม, อ้อย อัจฉริยกร, จันตรี ศิริบุญรอด, วิยะดา, สารา พิณีจ, กฤษณ์ ปรากฏาร,
 แสงรวี ไกรศรี, กฤษณา ปรากฏาร, ก.กุสมรรัตน์, กุลวรางค์, พวงพยอม, อติชาติ,
 เมศรี สราวุธ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวมาหยัน อิ่มสำราญ เกิดเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2501
ที่จังหวัดนครปฐม สำเร็จปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จากคณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2523 และเข้าศึกษาต่อในบัณฑิต-
วิทยาลัยในปีเดียวกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย